Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Monumentnummer*: 498906

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	04 november 1996
Kadaster deel/nr	82811/59

*Woonplaats**	*Gemeente**	*Provincie**
Dirkshorn	Schagen	Noord-Holland

Locatienaam	*Locatieomschrijving*
Dirkshorn	

*Kadastrale gemeente**	*Sectie**	*Kadastraal object**	*Appartement aanduiding*	*Grondperceel*
Harenkarspel	I			3628

*Omschrijving***

Inleiding

NEDERLANDS HERVORMDE KERK, gebouwd in 1868 door architect B. Sleister in eclectische bouwtrant. De kerk ligt ten zuiden van de Dorpsstraat, enigszins teruggelegen aan een voorplein. Ten noordoosten van de kerk ligt het voormalige 19de eeuwse raadhuis van Harenkarspel. De kerk is gebouwd ter vervanging van de oudere - in 1868 gesloopte - Nederlands Hervormde Kerk die gesitueerd was op de plaats waar nu het raadhuis staat.

Omschrijving

Zaalkerk, gebouwd op rechthoekig grondplan, onder een met leien gedekt zadeldak. Het zadeldak ligt verzonken tussen de kopgevels, de noklijn staat loodrecht op de Dorpsstraat. In de noordelijke kopgevel (voorgevel) bevindt zich in het midden een grotendeels ingebouwde toren. De kerk is zes traveeën diep.

De kerk is opgetrokken in baksteen, de eclectische detailleringen in de voorgevel zijn van zandsteen. De draagconstructie van het houten zadeldak bestaat uit een houten hammerbeamkap met ijzeren trekstangen.

De voorgevel (N) heeft een hardstenen plint en is drie traveeën breed. De gevelwordt links en rechts beëindigd door steunberen met natuurstenen afdekplaten die door pinakels worden bekroond. De linker- en rechtertravee zijn één vensteras breed. Een natuurstenen waterlijst (op éénderde van de hoogte) doorsnijdt de steunberen op de hoeken. Boven de waterlijst bevinden zich (van beneden naar boven) een borstwering van vijf gekoppelde natuurstenen muurnissen, een rondboogvenster met glas-in-loodramen en natuurstenen traceringen. Onder de daklijst is een natuurstenen boogfries aangebracht.

De middelste travee wordt gevormd door de toren die enigszins risaleert. De toren bestaat uit drie delen: een vierkante romp die tot boven het zadeldak is opgetrokken, een achthoekige klokketoren met galmgaten en een bekroning door een met leien gedekte torenspits met windvaan. In de voet van de vierkante romp bevindt zich het ingangsportaal met een dubbele houten deur met neo-gotische motieven, een halfrond bovenlicht met houten traceringen, omlijst door een natuurstenen archivolt. Boven de ingang bevinden zich (van beneden naar boven): een waterlijst in de vorm van een fronton, een borstwering en een rondboogvenster (zoals in de buitenste traveeën), daarboven tenslotte zes gekoppelde muurnissen, waarvan de twee middelste een venster bevatten. De vierkante romp van de toren heeft gebosseerde zandstenen hoekstenen en wordt bovenlangs afgesloten door een bakstenen kroonlijst die aan drie zijden (N, O, en W) wordt doorbroken door een driehoekige bekroning, waarin de wijzerplaten van het uurwerk zijn aangebracht.

De zijgevels van de kerk (O en W) hebben een hoge uitgemetselde bakstenen plint. De zijgevels worden door bakstenen muurdammen verdeeld in zes traveeën. Iedere travee bevat een rondboogvenster met glas-in-loodramen en natuurstenen traceringen. In beide zijgevels is het meest noordelijk geplaatste venster (bij de voorgevel) blind gemaakt. In de linkerzijgevel (O) is onder dit venster een rechthoekig dubbel zesruitsvenster met bovenlichten aangebracht. Beide zijgevels worden bovenlangs afgesloten door een tandlijst en een eenvoudig geprofileerde houten bakgoot. De achtergevel (Z) is blind op twee schuifvensters en een deur na, die zich in de linkerhelft bevinden. De deur met gepleisterde omlijsting, is bereikbaar via een hardstenen trap met drie treden. De achtergevel wordt aan weerszijden begrensd door bakstenen steunberen, afgedekt met zandstenen platen.

Het interieur bestaat uit een éénbeukige kerkruimte die overdekt wordt door genoemde hammerbeamconstructie met zeven spanten onder een houten zadeldak. De spanten steunen op kraagstenen in de zijwanden. De ruimtes tussen de steekbalken, gewelfhouten en daksparren zijn ingevuld met decoratief houtsnijwerk van vierpassen en raamwerken met kleine houten balusters. Aan de ijzeren trekstangen zijn smeedijzeren hanglampen bevestigd. De ramen hebben alle wit glazen ruiten. De kerkruimte is tegenwoordig (1994) aan de zuidzijde met één travee verkleind. Aan de zuidzijde is een verblijfsruimte gecreëerd door een tussenwand te plaatsen achter het zesde kapspant. In de kerkruimte zijn daardoor nog maar zes van de zeven kapspanten zichtbaar. Het voorportaal aan de noordzijde van de kerk geeft toegang tot de kerkruimte en tot twee andere ruimtes: links (O) de consistoriekamer, rechts (W) een bergruimte en de trap naar de galerij waarop het orgel is geplaatst.

In de kerkruimte is tegen de oostwand de in oorsprong 17de-eeuwse preekstoel geplaatst, die afkomstig is uit de afgebrande houten voorganger van de kerk. Op een galerij tegen de noordwand is het door L. Ypma vervaardigde, rijk gedecoreerde orgel met Hoofdwerk en Bovenbouw geplaatst. Het orgel dateert volgens opschrift op de panelen van de balustraden uit 1870 ("ANNO 1870") en is volgens opschrift op het middenpaneel in D gestemd ("D"). Aan de zuidwand van de kerk hangen twee houten memorieborden, afkomstig uit de kerk in Kerkbuurt. De memorieborden werden vervaardigd door G.M. Sydwint in 1663. Op het linkerbord staat "Het gebed des Heeren", op het rechterbord de tien geboden. De houten kerkbanken en herenbanken dateren uit de bouwtijd van de kerk. De baldakijnen van de herenbanken worden gedragen door kleine dorische zuilen. Een ingelijste tekst maakt melding van de eerste steenlegging van de kerk op 3 december 1868 door de toenmalige burgemeester van Dirkshorn C. Francis en zijn vrouw M. Smit. In het

** Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister*
*** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument*
Datum van downloaden 29 march 2024

voorportaal zijn twee 17de-eeuwse gedenkstenen aangebracht, waarvan één opgesierd met onder andere twee familiewapens. Beide gedenkstenen dateren uit 1659 en komen uit de 17de-eeuwse voorganger van deze kerk. Mechanisch torenuurwerk van Adam Batstra, 1869.

Waardering

De Nederlands Hervormde Kerk is van algemeen belang uit cultuur- en architectuurhistorisch oogpunt als gaaf bewaard voorbeeld van een in eclectische bouwtrant opgetrokken protestantse dorpskerk uit de tweede helft van de 19de eeuw. Tevens is de kerk uit stedebouwkundig oogpunt van belang vanwege de beeldbepalende ligging, in samenhang met het ernaast gelegen 19de-eeuwse raadhuis, in het dorp Dirkshorn.

Hoofdcategorie	*Subcategorie*	*Functie*
Religieuze gebouwen	Kerk en kerkonderdeel	Kerk